

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 620/2021-52

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej obchodnou spoločnosťou URBAN STEINECKER GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátska kancelária, Havlíčkova 16, Bratislava, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 14Co/302/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 14Co/302/2018 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 47 Charty základných práv Európskej únie.
2. Krajskému súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 14Co/302/2018 **p r i k a z u j e k o n a ť** bez zbytočných prietáhov.
3. Krajský súd v Bratislave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **460,90** eur a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 26. augusta 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14Co/302/2018 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Sťažovateľka navrhuje krajskému súdu prikázať konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov. Zároveň požaduje finančné zadostučinenie vo výške 1500 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti, pripojeného spisu Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 58Csp/88/2017 vyplýva nasledovný stav veci:

3. Sťažovateľka sa žalobou z 12. júna 2017 v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 58Csp/88/2017 voči žalovanému (Všeobecná úverová banka, a. s.) domáha určenia neplatnosti spotrebiteľskej zmluvy, resp. určenia spotrebiteľského úveru za bezúročný a bez poplatkov, a určenia neprijateľnosti zmluvných podmienok. Okresný súd rozsudkom z 9. novembra 2018 žalobu sťažovateľky zamietol. Proti rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie. Vec sťažovateľky bola krajskému na účel rozhodnutia o odvolaní proti rozsudku okresného súdu predložená 13. decembra 2018. Konanie o odvolaní sťažovateľky je na krajskom súde vedené pod sp. zn. 14Co/302/2018.

4. Ústavný súd nálezom č. k. IV. ÚS 380/2020 z 19. januára 2021 právoplatným 26. januára 2021 ústavnou sťažnosťou sťažovateľky, ktorou sa domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v spojení čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 47 charty postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14Co/302/2018, nevyhovel.

5. Krajský súd 6. júla 2021 zaslal sťažovateľke vyjadrenie žalovaného k odvolaniu zo 14. februára 2019. Krajský súd dosiaľ o odvolaní sťažovateľky nerozhodol, konanie nie je právoplatne skončené.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je tvrdenie, že k porušeniu jej označených práv došlo nečinnosťou, neefektívnou činnosťou krajského súdu ako súdu odvolacieho v napadnutom konaní. Sťažovateľka sa žalobou domáha určenia, že spotrebiteľská zmluva je neplatná, resp. bezúročná a bez poplatkov, a určenia neprijateľnosti zmluvných podmienok [konanie vedené na Okresnom súde Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 58Csp/88/2017]. Proti rozsudku okresného

súdu podala sťažovateľka 21. novembra 2018 odvolanie, o ktorom krajský súd dosiaľ nerozhodol a nevykonal ani akýkoľvek procesný úkon v danej veci. Napadnuté konanie na krajskom súde prebieha od 13. decembra 2018. Konanie nemôže byť vo všeobecnosti považované za náročné, obdobné konania tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Sťažovateľka neprispela k vzniku priesťahov. Sťažovateľka je názoru, že už v čase rozhodovania o prvotnej ústavnej sťažnosti (ústavnej sťažnosti sťažovateľky smerujúcej proti tomu istému porušovateľovi a napadnutému konaniu vedenej na ústavnom súde pod sp. zn. IV. ÚS 380/2020 nálehom č. k. IV. ÚS 380/2020 z 19. januára 2021 právoplatným 26. januára 2021 ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel, pozn.) boli z ústavnoprávneho hľadiska naplnené predpoklady na vyslovenie porušenia práv, tak ako sa ich sťažovateľka pôvodne domáhala. Ani s odstupom 7 mesiacov od právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 380/2020 nedošlo zo strany krajského súdu k akejkoľvek náprave. Napadnuté konanie má pre sťažovateľku ako spotrebiteľku osobitný význam, keďže predmetom konania je tzv. spotrebiteľský spor. Krajský súd má k dispozícii všetky podklady pre rozhodnutie vo veci, nemusí vykonávať dôkazy, dopĺňať dokazovanie či nariaďovať pojednávanie vo veci. Napadnuté konanie trvá viac ako 2 roky a 8 mesiacov. Svoju nečinnosť pritom potvrdil aj sám krajský súd, keď vo vyjadrení k pôvodnej ústavnej sťažnosti uviedol, že k rozhodnutiu môže dôjsť koncom roka 2021, čo je ústavne neakceptovateľné, keďže vyťaženosť súdu nie je dôvodom, aby dochádzalo k priesťahom. Sťažovateľka za primerané finančné zadostučinenie považuje sumu 1 500 eur.

III.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

7. Krajský súd sa vo vzťahu k sťažnosti v celom rozsahu stotožnil s vyjadrením predsedníčky senátu 14Co JUDr. Kriváňovej, ktorá poukázala na dlhodobú zaťaženosť senátu 14Co, vybavovanie vecí v poradí, v akom napadli krajskému súde, čerpanie dovolenky a práceneschopnosť členky senátu 14Co Mgr. Bartekovej, zmenu v zložení senátu k 1. marcu 2019. Predsedníčka senátu uviedla, že vzhľadom na dlhodobý vysoký počet vecí v senáte vec sťažovateľky nemohla byť rozhodnutá neodkladne. Krajský súd koná vo veciach postupne podľa poradia, aby neporušil práva strán ostatných sporov. V senáte je v súčasnej dobe nerozhodnutých 43 vecí, ktoré napadli krajskému súde skôr ako vec sťažovateľky.

8. Krajský súd zároveň uviedol, že netrvá na ústnom pojednávaní o prijatej ústavnej sťažnosti.

III.2. Replika sťažovateľky:

9. Sťažovateľka vo svojej replike uviedla že žiadne personálne rozhodnutia do vnútra organizačnej štruktúry nemôžu zbaviť krajský súd objektívnej zodpovednosti v súlade s judikatúrou ústavného súdu, ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorých je hlavným cieľom súdnych konaní odstránenie právnej neistoty. K odstráneniu právnej neistoty v napadnutom konaní nedochádza, práve naopak, prehĺbuje sa, keďže spis sa nachádza na krajskom súde už 3 roky 1 mesiac a 3 dni. Dlhodobú nečinnosť krajského súdu nemôže ospravedlniť ani nedostatočné personálne obsadenie

súdu ani veľké množstvo nerozhodnutých prípadov či iné dôvody v súvislosti s organizáciou súdu a pracovnou vyťaženosťou.

10. Sťažovateľka vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania o prijatej ústavnej sťažnosti.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd upustil od ústneho pojednávania o prijatej ústavnej sťažnosti, pretože na základe podaní účastníkov a predloženého spisu okresného súdu sp. zn. 58Csp/88/2017 je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

12. Podstata ústavnej sťažnosti v súvislosti s namietaným porušením základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení sťažovateľky o existencii zbytočných prietahov v napadnutom konaní zapríčinených krajským súdom pri rozhodovaní o odvolaní sťažovateľky.

13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne čl. 38 ods. 2 listiny) osvojil judikatúru ESĽP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv neexistuje zásadnejšia odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98). Vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 47 charty ústavný súd prihliadol na predmet napadnutého konania vedeného všeobecným súdom, ktorým je rozhodovanie o tom, že spotrebiteľský úver je bezúročný a bezpoplatkový, rozhodovanie o neprijateľnosti zmluvných podmienok. Tieto okolnosti podľa ústavného súdu dostatočne odôvodňujú záver o tom, že v predmetnej veci (vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecným súdom) dochádza (aj) k aplikácii práva Európskej únie predovšetkým v oblasti ochrany spotrebiteľa pred neprijateľnými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd konštatuje, že v konkrétnych okolnostiach veci sa aplikuje aj čl. 47 druhá veta charty (čl. 51 ods. 1 charty). Vzhľadom na uvedené mohol ústavný súd preskúmať namietané porušenie všetkých uvedených práv (t. j. podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 charty) spoločne.

14. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny) a tiež práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (a rovnako aj čl. 47 charty) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou

doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

16. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

17. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

18. Ústavný súd rovnako ako už v náleze č. k. IV. ÚS 380/2020 z 19. januára 2021 vo veci sťažovateľky konštatuje, že pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ide v napadnutom konaní o občianskoprávne konanie, sťažovateľka sa domáha určenia, že zmluva o spotrebiteľskom úvere je bezúročná a bez poplatkov, resp. že obsahuje neprijateľné zmluvné podmienky. Zároveň ide o spotrebiteľský spor, pričom takýto druh sporov patrí do bežnej agendy všeobecných súdov. Otázka spotrebiteľských sporov bola opakovane predmetom judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ako aj Súdneho dvora Európskej únie. Právna ani skutková zložitosť preto nie je daná samotnou povahou sporu. Ústavný súd nezistil v tomto konkrétnom prípade právnu ani skutkovú zložitosť, krajský súd nepredniesol v tomto zmysle žiadny argument.

19. Ústavný súd posudzuje pri ústavných sťažnostiach na prietahy v konaní aj význam konania pre sťažovateľa. Už aj v náleze č. k. IV. ÚS 380/2020 z 19. januára 2021 ústavný súd konštatoval, že aj keď je pre samotnú sťažovateľku predmet sporu nepochybne dôležitý, nepatrí do kategórie najcitlivejších konaní, ktoré by si vyžadovali zo strany vo veci konajúceho súdu osobitný prístup (ako to je napríklad v prípade pracovnoprávných sporov alebo v konaniach vo veci starostlivosti o maloletých).

20. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným prietahom.

21. Pokiaľ ide o postup krajského súdu v napadnutom konaní, pre posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti je rozhodujúce obdobie počínajúce 13. decembrom 2018, keď bola vec predložená krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľky. Jediný úkon, ktorý krajský súd medzičasom uskutočnil, bolo zaslanie vyjadrenia žalovaného k odvolaniu sťažovateľke (6. júla 2021). Krajský súd dosiaľ vo veci nerozhodol, konanie nie je právoplatne skončené. Konanie pred krajským súdom tak aktuálne trvá 3 roky (konanie ako celok vrátane obdobia konania pred okresným súdom predstavuje 4,5 roka, pozn.). Ústavný súd v náleze č. k. IV. ÚS 380/2020 z 19. januára 2021 uviedol, že celková doba konania pred okresným súdom a krajským súdom spolu v trvaní 3 rokov a 7 mesiacov je na hranici ústavnej akceptovateľnosti. V nadväznosti

na uvedené ústavný súd konštatuje, že za stavu, keď napadnuté konanie krajského súdu nie je právoplatne skončené ani po uplynutí jedného roka od posledného posudzovania existencie zbytočných prietáhov ústavným súdom, pričom konanie na krajskom súde dosiaľ trvá tri roky, napadnuté konanie je poznačené zbytočnými prietahmi zapríčinenými krajským súdom v intenzite dosahujúcej ústavnoprávnu relevanciu.

22. K obrane krajského súdu poukazujúcej na jeho neúmernú zaťaženosť z hľadiska množstva prejednávanej agendy, na personálne zmeny, ústavný súd odkazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej organizačné, personálne či technické problémy všeobecných súdov nemôžu byť na úkor práv účastníkov konania, nezbavujú štát zodpovednosti za prietahy v súdnom konaní, v dôsledku čoho takéto argumenty neobstoja (napr. III. ÚS 17/02).

23. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd vyslovil porušenie označených práv sťažovateľky postupom krajského súdu v napadnutom konaní (bod 1 výroku nálezu).

24. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

25. Ústavný súd uvádza, že napadnuté konanie dosiaľ nie je právoplatne skončené, o odvolaní sťažovateľky zatiaľ nebolo rozhodnuté. Vychádzajúc z uvedeného a zo zistenia, že postupom krajského súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, ústavný súd prikázal, aby krajský súd v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

26. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

27. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 1 500 eur, poukazujúc na skutočnosť, že v predmetnej veci ide o spor s ochranou spotrebiteľa ako slabšej strany, celkovú dĺžku konania, ako aj celkovú dĺžku konania pred krajským súdom.

28. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

29. Ústavný súd pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení bral do úvahy celkovú dĺžku konania pred krajským súdom, charakter napadnutého konania a konkrétne okolnosti prípadu, zohľadnil tiež situáciu spôsobenú pandémiou ochorenia COVID-19. S ohľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že deklarovanie porušenia sťažovateľkiných práv je pre ňu v danom prípade dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd preto sťažnosti sťažovateľky v časti požadovaného finančného zadosťučinenia nevyhovet (bod 4 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

30. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 460,90 eur (bod 3 výroku nálezu).

31. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách

advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3, § 18 ods. 3]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu). Právny zástupca sťažovateľky je platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena advokáta zvyšuje o 20 % DPH (76,82 eur). Ústavný súd nepriznal sťažovateľke náhradu trov konania za úkony, ktoré v zmysle vyčíslenia trov právnym zástupcom sťažovateľky mali byť uskutočnené 13. augusta 2021 a 20. augusta 2021 (teda medzi prevzatím, prípravou právneho zastúpenia a podaním ústavnej sťažnosti). Takéto úkony možno subsumovať pod činnosť, ktorá vyústila do podania samotnej ústavnej sťažnosti, teda odmena za tieto čiastkové úkony je zahrnutá v odmene za podanie ústavnej sťažnosti. Náhradu za úkon právnej služby – repliku doručenú ústavnému súdu 18. januára 2021, ústavný súd sťažovateľke nepriznal, pretože jej obsah nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci. Ústavný súd sťažovateľke nepriznal ani náhradu výdavku v súvislosti s vyhotovením zaručenej konverzie vo výške 11,50 eur, keďže vznik výdavku v predmetnej výške sťažovateľka nepreukázala.

32. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. januára 2022

Peter Straka
predseda senátu